

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นแหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังให้พลังงานความปลอดภัยในชีวิตและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเสื่อมลงทั้งปริมาณและคุณภาพ มีการปนเปื้อนของมลพิษในอัตราที่เพิ่มขึ้นทั้งในดิน อากาศ น้ำ จี๊ด น้ำทะเล อาหาร รวมทั้งการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว สาเหตุส่วนใหญ่มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกวิธี ไม่เหมาะสม หรือไม่มี การควบคุม จึงทำให้เกิดผลเสียหายตามมา สาเหตุใหญ่อันเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากรทำให้ความต้องการในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตมากขึ้นส่งผลให้ เกิดการบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่การเสียสมดุลทางธรรมชาติ การขยายตัวของชุมชนเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยขาดวางแผนผัง การใช้พื้นที่ล่วงหน้า ทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรประจำท้องถิ่นโดยการขาดการควบคุมดูแล และ ปัญหาการก่อกำจัดของเสีย ที่ไม่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อ สิ่งแวดล้อมการใช้สารเคมีต่างๆ อีกทั้ง การสร้างสิ่งก่อสร้าง การสร้างถนน อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ดิน และน้ำถูกใช้ ไป รวมไปถึงผลกระทบต่อสัตว์ป่าในพื้นที่นั้นอาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด และยังมีปัจจัยเหตุอื่นๆ อีกมากมายที่ ทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^๑

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการ และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๔๒) มีอำนาจและหน้าที่ ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา ๑๖ ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ (๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (๑๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรใน

^๑ ฤทธิ์ วัฒนชัยยิ่งเจริญ, *ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: อักษร เจริญทัศน์, ๒๕๕๖), หน้า ๗๘.

การพัฒนาท้องถิ่น (๑๗) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (๑๘) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย (๒๔) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๒๗) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง เป็นเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบไปด้วย ๗ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านตลาดเพ บ้านบนบ้าน บ้านเกาะแก้วพิสดาร บ้านศาลาสังกะสี บ้านต้นลำดวน บ้านสำเภาทอง ตำบลเพ เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวชื่อดังมากมายของจังหวัดระยอง ทั้งหาดแม่รำพึง-บ้านก้นอ่าว เขาแหลมหญ้า สวนพฤกษชาติโสภณ บ้านเพเกาะเสม็ด เป็นต้น จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพ ๑,๔๔๑ คนและจำนวนหลังคาเรือน ๖๖๙ หลังคาเรือน อาชีพของตำบล คือการประมงและค้าขาย สถานที่สำคัญของตำบล ได้แก่ เกาะเสม็ด หาดแม่รำพึงเขาแหลมหญ้า สวนพฤกษชาติโสภณ บ้านเพ สภามวลด้อมในพื้นที่หาดแม่รำพึง ชายหาดมีความยาว ๑๒ กิโลเมตร สุดหาดเป็นที่ตั้งของบ้านก้นอ่าว ถนนเลียบริมชายหาดยาว ๑๐ กิโลเมตร มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวมากมาย แต่เดิมที่บริเวณหาดแม่รำพึงและบ้านก้นอ่าวเป็นหมู่บ้านที่ไกลที่สุดในอดีตและมีลักษณะเป็นอ่าวเล็ก ๆ จึงเรียกกันว่าบ้านก้นอ่าว เกาะเสม็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อของระยอง ที่ได้รับความนิยมทั้งจากชาวไทยและต่างประเทศ ตั้งอยู่ตำบลบ้านเพ อำเภอเมือง อยู่ห่างจากชายฝั่งบ้านเพประมาณ ๖.๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๓,๑๒๕ ไร่ มีลักษณะเป็นเกาะรูปสามเหลี่ยม มีที่ราบอยู่ตามริมฝั่งชายหาด และเขาแหลมหญ้า อยู่เลยบ้านก้นอ่าวมาเล็กน้อยตามถนนเลียบริมชายหาดเป็นเนินเขาเตี้ยๆริมทะเล มีเนื้อที่ประมาณ ๖๘๐ ไร่ บางส่วนเป็นแหลมยื่นออกไปในทะเล ปกคลุมด้วยป่าละเมาะด้านหน้าเป็นชายหาดยาว เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด^๒

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง ทรัพยากรทางธรรมชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงและถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแม่รำพึง และเกาะเสม็ดที่เกิดจากผู้ประกอบการปล่อยน้ำเสียลงทะเลโดยไม่มีการบำบัดน้ำเสียก่อน ปัญหาเรื่องการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติทางทะเล ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำลายแนวปะการังโดยไม่ได้ตั้งใจ และเรือประมงที่ใช้เครื่องมือผิดประเภทในการจับปลา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน โดยต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาค

^๒ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ (Phe Subdistrict Administrative Organization), ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา , <http://www.phe.go.th/index.php?page=contact>, วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๙.

ส่วนที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญต่อการรักษาสีงแวดล้อมเหล่านั้น ให้คงอยู่คู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสีงแวดล้อมของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ ให้กลับมามีความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสีงแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การแก้ปัญหา การทำลายสีงแวดล้อมเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติให้ลดลง และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง เป็นการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกันในการ ควบคุมการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสีงแวดล้อมเพื่อประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและ สังคมของชุมชน หากการแก้ไขปัญหาและการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสีงแวดล้อมประสบ ความสำเร็จ ชุมชนก็จะได้มีทรัพยากรทางธรรมชาติและสีงแวดล้อมที่สมบูรณ์และสามารถนำไปสู่ความ ยั่งยืนในอนาคต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐^๓ หมวด ๔ มาตรา ๗๑ ระบุว่า บุคคลมี หน้าที่รักษามลประโยชน์ของชาติและปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา ๒๔๐ ระบุว่าองค์กรท้องถิ่นมีอำนาจ หน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสีงแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนด การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสีงแวดล้อม ที่อาจจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ของตน และการมีส่วน ร่วมในการพิจารณาเพื่อเริ่มโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสีงแวดล้อมหรือสุขภาพ อนามัยของประชาชน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จึงได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒^๔ กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจ หน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา ๑๖ ข้อ ๗, ๑๖ และข้อ ๒๔ ระบุถึง การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสีงแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสีงแวดล้อม การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสีงแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามี บทบาทในการบริหารจัดการรวมทั้งเสนอความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตมีความเป็นปกติสุข และ สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

^๓ ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐, มาตรา ๒๑. หน้า ๒๐.

^๔ กรมการปกครอง, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาธิตราชบัณฑิต, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการร่วมกับคนอื่นกระทำบางอย่าง^๕ การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ที่มีต่อกิจกรรมที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จ เกิดความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกัน ด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) เข้าไปช่วยเหลือ (Contribution) และมีความรับผิดชอบ (Responsibility)^๖ การมีส่วนร่วมตามแนวทางตะวันตกเกิดขึ้นควบคู่กับระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างประชาชนและ “ความเป็นปัจเจก” (Individual) ที่มีความสามารถและศักยภาพที่คิดเองเป็นในการแสดงความคิดเห็นของตนในชุมชนที่สังกัด^๗ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่การสื่อสารและลักษณะส่วนตัวของบุคคลเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม ใหม่ๆในชุมชนกลไกของภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งในระดับนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ การมีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมในการจัดการปัญหา นักพัฒนาและองค์กรพัฒนาเป็นผู้ที่มีบทบาท ในการสร้างเสริม กระตุ้นสร้างจิตสำนึกและผู้เอื้ออำนวยในการพัฒนา^๘ กระบวนการมีส่วนร่วมสามารถออกเป็น ๔ แบบ ได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^๙ หรืออาจแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ ขั้นตอนคือ ๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหา ๒. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มาของปัญหา ๓. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการร่วมกันในการแก้ปัญหา ๔. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน ๕. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วน

^๕ A P Cowie, **Oxford Advanced Learner's Dictionary**, Sixth impression, (Oxford University Press, 1991), p.900.

^๖ โกวิท พวงงาม, **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๙.

^๗ จามรี เชียงทอง, **สังคมวิทยาการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕๓.

^๘ Roger อ่างถึงใน อำภรณ์ ข่างเกวียน, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ตำบลเขาไม้แก้วอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปกร), หน้า ๓๓-๓๔.

^๙ Cohen and Uphoff, **Participation Place in Rural Development: Seeking Clarify through Specificity**, (World Development, 1998), p. B.

ทำให้เกิดผลสำเร็จ หมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ^{๑๐}

การมีส่วนร่วมทางพุทธศาสนากล่าวถึงดำเนินชีวิตให้ถูกต้องต่อชีวิตของตนเอง และต่อสภาพแวดล้อม ทั้งทางสังคม ทางธรรมชาติและทางวัตถุ ตามแนวคิดในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ ๖ ประการด้วยกันซึ่งอยู่ในหมวดที่เรียกว่า “สาราณียธรรม ๖” มีความหมายว่าหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกันที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีอยู่เสมอของสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย คือ ๑. เมตตามโนกรรม หมายถึง การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน ๒. เมตตาวจีกรรม หมายถึงการพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดีให้กำลังใจกันและกัน พูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ๓. เมตตากายกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกันสนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกายไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ๔. สาธารณโภคี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ๕. ศีลสามัญญดา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพ ของบุคคล ๖. ทิฏฐิสามัญญดา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสดงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกันรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

อีกทั้งการนำหลักอิทธิบาท ๔^{๑๑} ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จ^{๑๒} คือ (๑) ฉันทะ คือ มีความพึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ (๒) วิริยะ คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เสียสละในการทำงานโดยมุ่งหวังให้งานประสบผลสำเร็จ (๓) จิตตะ คือ มีความฝักใฝ่เอาใจใส่งานอย่างต่อเนื่อง และการทำงานด้วยความระมัดระวัง โดยหวังผลให้งานประสบผลสำเร็จ (๔) วิมังสา คือ มีความคิดไตร่ตรอง หาเหตุผลคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการพัฒนางาน ซึ่งองค์กรใดๆก็ตามหากยึดถือนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ก็จะนำพาองค์กรนั้นบรรลุซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ

^{๑๐} เสน่ห์ จากริก, การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๐.

^{๑๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๐/๘๐-๘๑.

^{๑๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมะกับการทำงาน, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔.

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองตามหลักพุทธธรรม เพื่อเป็นแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมของประชาชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และสามารถรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางในส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองอย่างไร

๑.๓.๒ ประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง แตกต่างกันอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีขอบเขตดังต่อไปนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทฤษฎี แนวคิดโดยแบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อหลัก คือ

๑. ศึกษาการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ **Cohen and Uphoff** ใน ๔ ด้านได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation)

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

๒. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม แก่
หลักสาราณียธรรม ๖ คือ

๑) เมตตาการุณยธรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน

๒) เมตตาวชิกรรม หมายถึง การแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อกัน

๓) เมตตาโมกขกรรม หมายถึง การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีต่อกัน

๔) สาธารณโภคี หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเดียวกัน

๕) สีสสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นในอย่างเดียวกัน ในสิ่งที่ตรงกัน

๖) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักสาราณียธรรม ๖
ใน ๔ ด้านได้แก่ ๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนิน
กิจกรรม (Implementation) ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ๔. การมีส่วนร่วมในการ
ประเมินผล (Evaluation)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประชากรที่ใช้ในการศึกษา

๑. เชิงปริมาณจากจำนวนประชากร ๑๘,๕๒๒ คน

๒. เชิงคุณภาพประกอบด้วย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด รวม ๘ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในเขตพื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง ประกอบไปด้วย
๗ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านตลาดเพ บ้านบนบ้าน บ้านเกาะแก้วพิสดาร บ้านศาลาสังกะสี บ้านต้น
ลำควน บ้านสำเภาทอง และผู้วิจัยได้รวมเอาพื้นที่เกาะเสม็ด เข้าศึกษาร่วมด้วย

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙
รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ เพศ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองแตกต่างกัน

๑.๕.๒ อายุ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองแตกต่างกัน

๑.๕.๔ อาชีพ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองแตกต่างกัน

๑.๕.๕ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff ใน ๔ ด้านได้แก่ (๑). การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) (๒). การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) (๓). การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) (๔). การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

๑.๖.๒ ประชาชน หมายถึง ประชาชนอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และนอกพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ

๑.๖.๓ การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการและรักษาสิ่งแวดล้อม ประเด็น (๑) ดูแลป้องกัน (๒) ไม่ก่อให้เกิดปัญหา (๓) กำจัดขยะ (๔) การทำนุบำรุงสภาพสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเสนอความคิดเห็นต่างๆเพื่อให้การดำรงชีวิตมีความเป็นปกติสุข และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

๑.๖.๔ ตามแนวพุทธ หมายถึง หลักพุทธธรรม คือ หลักสาราณียธรรม ๖ ที่นำมาใช้ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง คือ (๑) เมตตาการุณยธรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน (๒) เมตตาจักรม หมายถึง การแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อกัน (๓) เมตตาภิธรรม หมายถึง การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีต่อ

กัน (๔) สาธารณโภคี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม (๕) สีสสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเดียวกัน (๖) ทิฏฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงสยไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

๑.๖.๕ องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การบริหารงานของการปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลเพ อำเภอมือง จังหวัดระยอง ที่ประกอบไปด้วย ๗ หมู่บ้านและพื้นที่เกาะเสม็ด ได้แก่ บ้านโนไร่ บ้านตลาดเพ บ้านบนบ้าน บ้านเกาะแก้วพิสดาร บ้านศาลาสังกะสี บ้านต้นลำตวน บ้านสำเภาทอง และรวมถึงพื้นที่เกาะเสม็ดด้วย

๑.๗ ผลที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง

๑.๗.๔ นำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและองค์กรอื่นๆต่อไป